

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Batavia, Sive De Antiquo Veroque Eius Insvlae Qvam
Rhenvs in Hollandia facit situ, descriptione & laudibus;
aduersus Gerardvm Noviomagvm, Libri Dvo**

Aurelius, Cornelius

Antverpiæ, 1586

Plurima temporis morbo ita ab hominum oblitterari memoria, vt ne illa quidem olim fuisse certò constet. De ostio Rheni obturato, vbi primum nostram Batauiam ingrediebatur. De Arce Britonum in Catvico ...

urn:nbn:de:hbz:466:1-38123

relinquant. Nisi fortè ingenita sibi pertinacia dicere pergant, Holládiam prorsus olim terram non fuisse, sed nuper nouam cum ceteris prodigiósæ eruptionis insulis è pelagi visceribus emerísse. Verùm hanc ipsorum hallucinationem, scotoma & vertiginem facílè medicabimur; si, qua ratione olim Rheni cursus apud nos sit obturatus in medium adferamus. Omnis enim contentio eorum & controuersia eatenus tendere videtur, & alibi Batauiam quærere: quatenus non aspiciunt nos in tergo, vt olim, à Rhe-no allui.

Plurima temporis morbo ita ab hominum obliterari memoria, vt ne illa quidem olim fuisse certò constet. De ostio Rheni obturato, vbi primum nostram Batauiam ingrediebatur. De Arce Britonum in Catwico excisa. deq; eiusdem teloneo in Leidas translato cum omnibus emolumētis & iuribus ad vsum principum Catthorum.

CAPVT V.

INNVMERA possemus super his adferre testimonia, quæ nostram nobis iure Batauiam restituunt. Sed quoniam hæc satis è re nostra, & beneuolis credimus sufficere;
ad vi-

ad viciniora nostræ ætati tempora descendere properamus; & Rheni nostri alluionem haud temerè obturatam recitare. Meatum itaque fluminis Rheni qui ab oppido Rheino propter Dorestadum à tergo nostram Bataviam vsq. in Oceanum perpetuo decursu alluebat, hoc modo obstructum esse haud semel ex vetustissimis Traiectinorum Chronicis legimus. Tempore enim Hungeri (qui vndecimus à Willibrordo præsidebat Episcopus) cum Dani, iuxta sancti Frederici prophetiam, Traiectum, totamq. Hollandiam hostiliter deuastassent, visæ sunt in cælo stellæ inter se concurrere, fulgura Iouisque telacrius stridere; flumina supra modum augeri & excrescere. quod utique non tantum ad præsens damna inferre, verumetiam & aliqua significare futura Isidorus testatur. quid multis? tanta Circio diusculè flante facta est ex Cathwico versus Leidas maris inundantia, ut ad Traiecti mœnia pisces marini caperentur. Surfum quoque Rhenus tum grandi pridem niue peractus, veterem secum Jordanis adducens tragœdiam, conuersus est retrorsum. Qui, dum (concertantibus inuicem aquis ventorum violentia) in mare descensum non haberet, omnem, properè egressus ripas, inuadit continentem.

MOX

mox pecora inuoluens & homines, tristem
 ubique sui excursus relinquebat imaginem:
 ita vt etiam ipsa Sicambrorum Batua Deu-
 calionis seculum lugeret innouatum. Tum
 arbores syluæque propter marini gurgitis sal-
 fedinem arefactæ, tandem effractis viribus,
 ventorum turbine sunt disiectæ. Quas, ad
 hanc quoque diem vidimus apud Veteres
 Dubewa-
 ter. aquas, alibi que è terræ visceribus erui, & cu-
 neis inscissas, farciendis domorum tectis re-
 gulatim coaptari. Hoc igitur malo afflictis,
 & animo consternati omnes qui circumcir-
 ca morabantur, Batuani scilicet & Traiecti-
 ni; Batavi quoque & Hollandi, sibi posteris-
 que suis de maiore periculo prouisuri, deli-
 berato diu censuere decreto, vt ab vrbe Do-
 restado ab vtraq. ripa, modici amnis à Rhe-
 no deorsum Viennam versus stillantis (Le-
 cam dicunt) aggeres construerent, & in eos
 effossis ruderibus manufacto meatu, Rheni
 fluenta deflecterent. Quod & vnanimi stu-
 dio, ardenti que opera, & plurimis denique
 impensis pro communi vtilitate elaboratum
 est, & efficaciter absolutum. Qua ex re quo-
 niam & ascendentibus è pelago nautis, &
 rursus è Rheno descendentibus in mare,
 commodior via, & quidem compendiosio-
 re tractu adoleuit. paulatim prior ille mea-
 tus

Viannem.

tus Rheni tum pridem interceptus & ob-
structus, adeò cum tempore euanuit, vt ibi
iam boues pasci videas, vbi olim maximè
inter Dorestadum & Traiectum videre li-
cuit natate carinas. Ita Rhenus & nomen
apud nos & flumen amisit. Quanquam
desuper Woirdenum, arcemque Godefri-
di præfulis, tenui alueo, deinde paulo effu-
siore Leidas subintrans, iam prope Rynf-
burgum, haud procul à regali sacrarum Vir-
ginum abbatia, facit stationem, quod du-
dum supernè obstructo eius antiquo meatu,
scopuli etiam in Catwyco, vbi pelago influe-
bat, redintegrati sunt. Et ne hoc quidem so-
lùm à nostra sublatum est memoria, verum
etiam Pharus illa & turris speculatoria, quam
in littore Oceani prope Catwycum olim
Caius Caligula Rom. Imperator posuerat,
vt per noctem, facibus incensis, nauigantibus
inferuiret; ita prorsus euanuit, vt ne illam
quidem olim ibidem stetisse, iam creda-
mus. Et quid est in vniuerso orbe quod non
obliteret vetustas, aut temporis morbo in-
tereat, si non literis commendetur? Verùm
longè alia huius Phari destruendæ visa est ra-
tio, atque adeò sine omni vtilis detrimento
& honesta, vt ne possessori quidem doleat
eam amisisse. Nam, vt paulò altius repe-
tam;

tam;

*Iulius Pau-
lus, & Cl.
Ciuilis fra-
tres.*

tam; hanc arcem à Romanis Imperatoribus post C. Caligulam & Claudium, Iulius Paulus & Claudius Ciuilis fratres possidendam acceperant; quòd hi patre quidem Batauo, sed matre Romana essent progeniti; maiorum suorum more bicornis lunæ signum in armis deferentes. Hi igitur horumque posterii, ex hac arce Britonum appellata (quòd ab ea facillimus in Britanniam ex opposito esset transitus) piraticam exercentes, vectigalia ab omnibus Rhenum intrantibus & exeuntibus accipiebant. Sed ne ista quidem sufficiens fuit arcis diruendæ causa & occasio; quoniam non suis sed duntaxat alienis hæc grauamina imponentes, patriam fortiter præclarisque facinoribus defensabant: ita ut tam apud Danos, omnesque maritimas nationes haud ignauiter celebres haberentur. Si quid enim apud finitimos super negotiis pelagi natum esset quæstionis, aut quoties in commune consulto opus erat, ad istos qui tum arci præsidebant, legati mittebantur, contempto Batauiæ omnisque minoris Frisæ domino & comite. Quod, moleste satis ac ingrato animo ferens Comes, quia nullius apud exteros precij haberetur; Dominum Wassenarium, Catthorumque principem, qui tunc arcem regebat, accersiri ad

firi ad se iubet; sortemque suam apud illum deplorans, petit iuri suo & arci lubens ei cedat, & in Burchgrauium Leidensem præfectumque cum solitis Rheni vectigalibus eum constituit: traditque castrum quod ibidem bicorni gurgite Rhenus circunluit, opus quidem rude & sphaericum, sed munitissimum, si defensorem habeat. Tanta insuper est porrectum ad caelos altitudine, ut omnibus ciuium tectis facile superemineat; habensque subinde, quaqua versum velis, prospectus aptissimos. Intra huius ambitum puteus est mira profunditate; raram tamen continens aquam, sed dulcem & limpidissimam. de quo inaudita & incredibilia fabulantur. In planitie verò & circuitu (quo ad vtrunque Rheni brachiolum apertus est transitus) fructiferis consitum est arboribus & vinetis, ut alteram non desideres paradisum. Hanc modo arcem dominus meus & amicorum sincerissimus Petrus Brunus canonicorum Sancti Pancratij decanus, vir singulari eruditione & doctrina, legumque & canonum longè peritissimus, ad suas suorumque delicias sub annua excolit pensione. Hæc igitur, ut dicere cœperam, castrorum commutatio, & nostri Comitis prouida cōcessio ad hunc usque diem iure hæreditario heroibus Wassenariis

*Castrum
Leidense.*

*Petrus
Brunus.*

fenariis perseverat, & perpetui omnium quæ per Rhenum importantur portitores sunt instituti. Tanti suam Comes patriam habuit, ut & aliis omnibus posthabitis eius gloriæ consuluerit, & vasallo suo nihil emolumenti ademerit. Porro obfirmatis sigillo pactis, Castrum illud apud Catthos, arcem Britonum dicunt, quod ab ea directus in Britanniam erat transitus, mox dirui Comes iussit, & pristinam apud exteros nostra suscepit Batavia dignitatem, notitiam, & honorem.

Veterum verbis, auctoritatibus & dictis facta & opera subiunguntur. ut qui verbis nolint credere, vel operibus ipsis credant, quibus Romani irrefragabiliter attestantur, Bataviam quam maximè Hollandorum esse.

CAPUT VI.

OPERÆ PRECIUM nunc esse arbitror, Reineric virorum omnium candidissime, his veterum auctorum testimoniis & verbis, opera ipsa & facta coniungere, & Romanorum monumenta in medium adducere, quibus nostram, atque adeò nostram illustrarunt Bataviam; ut alteram nemo qui vel hominem agit cupiat investigare.